

Najdawniejsze dzieje człowieka

- [Wprowadzenie](#)
- [Film](#)
- [Interaktywne ćwiczenia multimedialne](#)
- [Podsumowanie](#)
- [Słowniczek](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Wprowadzenie

Historia to nauka o dziejach, zajmująca się badaniem przeszłości od momentu wynalezienia pisma. Czasy, w których przodkowie człowieka współczesnego nie posługiwali się pismem nazywamy prehistorią. To najdłuższy okres dziejów ludzkości. Naukowcy szacują, że praludzie pojawili się ok. 4-6 mln lat temu.

Już wiesz

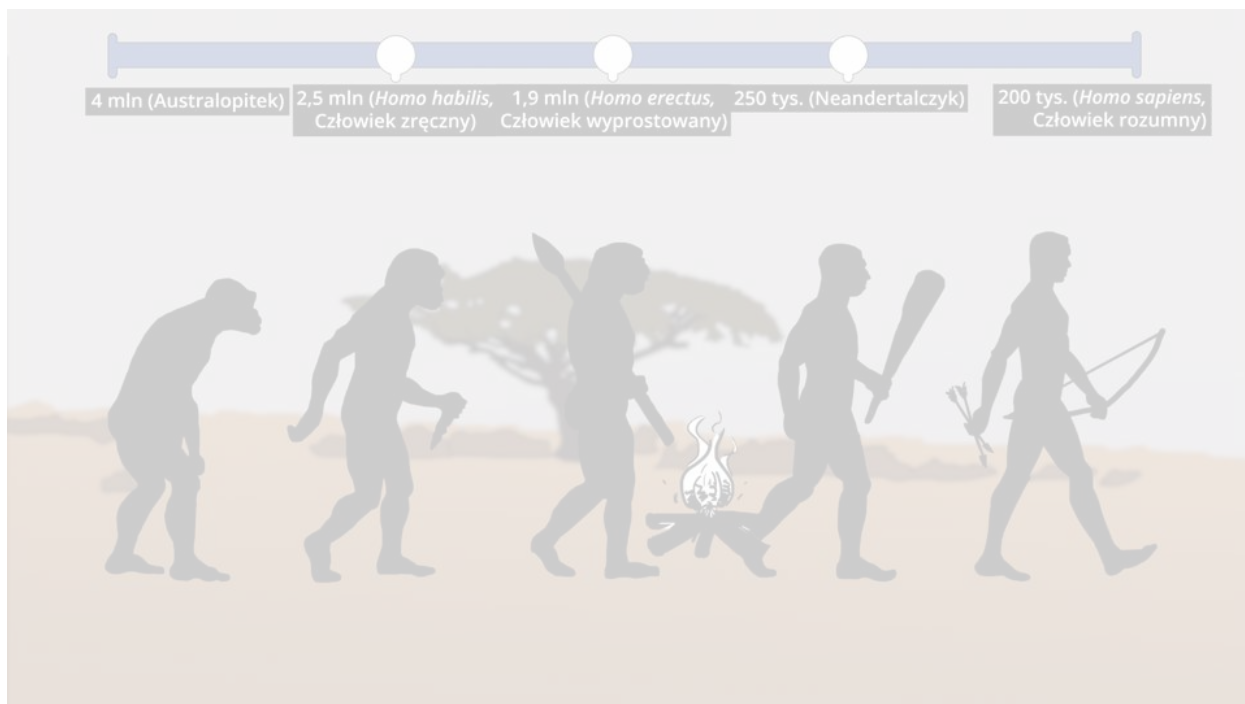
Przed zapoznaniem się z e-materiałem należy wiedzieć:

- co to jest historia;
- jakie są podobieństwa między pracą historyka a archeologa;
- w jaki sposób mierzymy czas.

Nauczysz się

- charakteryzować życie praludzi;
- wyjaśniać skąd pochodzi człowiek;
- wyjaśniać jakie znaczenie miał ogień dla praludzi;
- wymieniać cechy różniące człowieka współczesnego od jego przodków.

Film

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DbCx2Cuur>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 3.0.

Interaktywne ćwiczenia multimedialne

Ćwiczenie 1

Wskaż cechy, które odróżniają człowieka od małpy czelokształtnej. W tym celu przenieś elementy w odpowiednie luki.

abstrakcyjne myślenie

wyprostowana postawa ciała

chwytyne dłonie

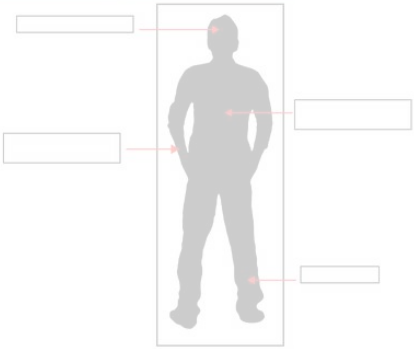
rozwinięty mózg

dwunożność

opieka nad potomstwem

pięciopalczaste kończyny

praworęczność / leworęczność

✓

🔍

🔄

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DVKp4wziq>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 3.0.

Podsumowanie

Podsumowanie

- 1. Praludzie pojawili się około 4-6 mln lat temu w Afryce.
- 2. Przez miliony lat prowadzili koczowniczy tryb życia, żyjąc w gromadach.
- 3. Mieszkali przede wszystkim w jaskiniach, szałasach, ziemiankach.
- 4. Wytwarzali proste narzędzia z kamieni, kości, rogów.
- 5. Do przodków człowieka współczesnego, nazywanego rozumnym (*homo sapiens*) zaliczamy: australopiteka, człowieka zręcznego (*homo *, człowieka wyprostowanego (*homo erectus*).

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższe zdania i zaznacz, czy są one prawdziwe, czy fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Arystoteles twierdził, że cechą ludzką jest życie w społeczeństwie.	☐	☐
Bohater filmu Tomek twierdzi, że człowiek pierwotny używał harpunów.	☐	☐
Wytwarzanie biżuterii przez ludzi pierwotnych wynika z ludzkiej potrzeby bycia pięknym.	☐	☐
Do wytwarzania biżuterii ludzie pierwotni nie używali kamieni.	☐	☐
Ślady istot dwunożnych odkryte na Krecie przez polskiego naukowca mają 6 mln lat.	☐	☐

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Słowniczek

antropogeneza

ewolucyjny proces uczłowieczania rozpoczęty prawdopodobnie 10 mln lat temu

ewolucja

proces zmian zachodzący w czasie; najczęściej utożsamiany z ewolucją biologiczną;

ewolucja biologiczna

proces zachodzący w przyrodzie na przestrzeni wielu pokoleń, polegający na zmianach budowy organizmów i powstawaniu nowych

koczownik

inaczej nomada, wędrowiec; człowiek nieposiadający stałego miejsca zamieszkania, zmieniający pobyt ze względu na warunki pogodowe, materialne lub w celu poszukiwania żywności, wody itp.

koczowniczy tryb życia

brak stałego miejsca zamieszkania, tryb życia polegający na przemieszczaniu się z miejsca na miejsce w celu znalezienia pożywienia, ochrony życia oraz poszukiwania lepszych warunków życia

paleolit

jedna z epok prehistorii, pierwszy okres epoki kamienia; najdłuższy etap ewolucyjny człowieka, początek paleolitu identyfikowany jest z pojawieniem się człowieka zręcznego (*homo habilis*)

praludzie

ludzie pierwotni, żyjący w prehistorii, przodkowie człowieka współczesnego; którzy wywodzą się prawdopodobnie z Afryki, dawne badania wskazywały że praludzie pojawili się około 4 mln lat temu, dziś przyjmuje się że było to około 6 mln

prehistoria

najdłuższy okres dziejów ludzkości, poprzedzający wynalezienie pisma

Dla nauczyciela

Scenariusz

Autor

Learnetic

Temat zajęć

Najdawniejsze dzieje człowieka

Grupa docelowa

szkoła podstawowa, klasa 5

Ogólny cel kształcenia:

Uczeń porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i opisuje skutki przyjęcia przez człowieka trybu osiadłego.

Kształtowane kompetencje ogólne:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- umiejętność uczenia się.

Cele (szczegółowe) operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest ewolucja;
- porządkuje chronologicznie oraz charakteryzuje poszczególne etapy ewolucyjne człowieka;
- wyjaśnia pojęcie prehistoria;
- porównuje koczowniczy i osiadły tryb życia;
- charakteryzuje warunki życia człowieka w epoce paleolitu.

Metody/techniki kształcenia:

- metody programowane: z wykorzystaniem e-podręcznika, z użyciem multimediów;
- metody problemowe: aktywizujące: dyskusja;
- metody praktyczne: praca z tekstem;
- metody podające: pogadanka, wykład

Formy organizacji pracy

- indywidualna
- zbiorowa

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

Czynności organizacyjne. Nauczyciel podaje temat zajęć *Najdawniejsze dzieje człowieka* oraz przedstawia cel lekcji zgodny z podstawą programową oraz z etapem kształcenia.

Nauczyciel poleca uczniom przypomnienie, co to jest historia i czym zajmuje się historyk. Ważne, aby uczniowie zwrócili uwagę na to, że historia zajmuje się badaniem życia człowieka od wynalezienia pisma. Następnie nauczyciel inicjuje dyskusję na temat początków ludzkości.

Nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą czym jest ewolucja. Wspomina o Karolu Darwinie, a następnie wspólnie z uczniami tworzy na tablicy definicję słowa ewolucja.

Faza realizacyjna:

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie, co według nich jest istotą człowieczeństwa? Co odróżnia ludzi od małp? Po krótkiej wymianie zdań, informuje uczniów, że obejrzą teraz fragment filmu, w którym powinni zwrócić szczególną uwagę na to jakie cechy wspólne posiada człowiek i małpa człekokształtna oraz na to co nas od siebie odróżnia. Poleca uczniom notowanie cech charakterystycznych dla poszczególnych form ewolucji praludzi.

Uczniowie oglądają fragmenty filmu (od początku do słów narratora *Pojawił się ok. 200 tys. lat temu.* (04:24)).

Po zakończeniu projekcji nauczyciel wyjaśnia uczniom, że proces uczłowieczania nazywamy antropogenezą. Następnie poleca uczniom wykonanie ćwiczeń interaktywnych. Uczniowie rozwiązują zadania interaktywne od nr 1 do nr 5 utrwalające wiadomości zdobyte w trakcie oglądania filmu. Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi.

Przed projekcją kolejnego fragmentu filmowego, nauczyciel łączy uczniów w pary. Jedna osoba ma się wcielić w rolę dziennikarza zadającego pytania oraz notować odpowiedzi, a druga odpowiadać na zadawane pytania. Nauczyciel zapisuje/wyświetla na tablicy pytania:

1. Jak wyglądało życie codzienne człowieka pierwotnego? Czym się on zajmował?
2. Co jadł?
3. Jak zdobywał pożywienie?
4. Jakich narzędzi używał?
5. Gdzie mieszkał?
6. Co robił w wolnym czasie?

Pytania mają na celu pobudzić wyobraźnię uczniów, a także sprawdzić, jakie jest ich wyobrażenie o życiu człowieka pierwotnego. Po skończonym zadaniu uczniowie oglądają pozostałą część filmu (od 04:25 do końca). Nauczyciel informuje uczniów, aby oglądając film zwrócili uwagę na to jak odpowiadali na wcześniejsze pytania.

Po zakończonym filmie nauczyciel poleca uczniom przeanalizowanie wcześniejszych odpowiedzi i sprawdzenie, które informacje się potwierdziły, a które nie.

Następnie, zadaje uczniom pytania: Dlaczego umiejętność krzesania ognia była tak znaczącym osiągnięciem ludzi pierwotnych i jak wpłynęła na ich życie? Czy wiedzą, w jaki sposób krzesano kiedyś ogień? Jeśli uczniowie nie znają prawidłowej odpowiedzi, nauczyciel opowiada o różnych sposobach krzesania ognia.

W kolejnej części lekcji nauczyciel zwraca uwagę na kamienne narzędzia, jakimi posługiwali się ludzie w paleolicie, prezentuje uczniom krótki filmik, w którym została zaprezentowana jedna z metod wykonywania takich narzędzi.

(<https://www.britannica.com/event/Stone-Age>) – ważne, aby nauczyciel wcześniej zapoznał się z materiałem i był w stanie tłumaczyć uczniom to, o czym mówi prowadzący. Jeśli strona nie działa nauczyciel opowiada uczniom o sposobie wykonywania pradawnych narzędzi, wykorzystuje do tego tablicę i rysuje schemat.

W podsumowaniu nauczyciel podkreśla, że narzędzia te bywały nietrwałe i trzeba było je często zmieniać, wykonywać nowe.

Faza podsumowująca:

W ramach podsumowania oraz w celu utrwalenia wiedzy uczniowie rozwiązują zadania 6-10. Nauczyciel omawia wszystkie zadania, uczniowie podają odpowiedzi odnosząc się do celów lekcji. Następnie nauczyciel wykorzystuje stronę *Podsumowanie*. Omawia kolejne

punkty wspólnie z uczniami oraz inicjuje pogadankę syntezującą zagadnienia poruszane w trakcie lekcji. W trakcie pogadanki nauczyciel tak kieruje rozmową, aby uczniowie sparafrazowali cel lekcji i podsumowali czego się nauczyli.

Nauczyciel pyta uczniów, czy coś jest dla nich niezrozumiałe i wyjaśnia ewentualnie wątpliwości.

Praca domowa

Nauczyciel poleca uczniom dokładne zapoznanie się ze znaczeniem słowa koczownik oraz jego synonimami (nomada, wędrowiec). Zwraca uwagę, że w dzisiejszych czasach również mamy ludzi, którzy wybrali taki tryb życia. Uczniowie mają za zadanie wypisać współczesne ludy, które określane są jako koczownicze (wędrowne).

Poleca uczniom również przeczytanie artykułu: *Wędrowcy – raport o współczesnych nomadach*, który będzie punktem wyjścia do rozmowy o przejściu od koczowniczego do osiadłego trybu życia. Artykuł dostępny na stronie:

<http://hatajska.com/2017/02/02/wedrowcy-raport-o-wspolczesnych-nomadach/>

Jeśli artykuł jest niedostępny uczniowie wykonują tylko pierwszą część pracy domowej.

Metryczka

Tytuł

Najdawniejsze dzieje człowieka

Temat lekcji z e-podręcznika, do którego w-materiał się odnosi

Prehistoria. Pierwsi ludzie

Przedmiot

historia

Etap edukacyjny

szkoła podstawowa, gimnazjum

Podstawa programowa

1. Najdawniejsze dzieje człowieka. Uczeń:

1) porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym i opisuje skutki przyjęcia przez człowieka trybu osiadłego;

Nowa podstawa programowa

I. Cywilizacje starożytne. Uczeń:

1) porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłymi wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej;

Kompetencje kluczowe:

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z 18.12.2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie:

1) porozumiewanie się w języku ojczystym,

5) umiejętność uczenia się.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

Uczeń:

- dostrzega ciągłość w rozwoju cywilizacyjnym i kulturowym;
- porównuje informacje uzyskane z różnych źródeł;
- tworzy krótki tekst.

Powiązanie z e-podręcznikiem

http://www.epodreczniki.pl/reader/c/166246/v/58/t/student-canon/m/j00000084KB1v62#j00000084KB1v62_00000008

https://www.epodreczniki.pl/reader/c/166246/v/58/t/student-canon/m/j00000084KB1v62#j00000084KB1v62_00000023

https://www.epodreczniki.pl/reader/c/166246/v/58/t/student-canon/m/j00000084KB1v62#j00000084KB1v62_0000003I